

Beslissing

Klachtnummer: KC 22-033
Klachtdatum: 22 november 2022
Klager: Klager
Verweerders: GZ psycholoog (verweerder 1)
GZ psycholoog regiebehandelaar (verweerder 2)
Betreft: Kamerprogramma

Verloop van de behandeling van de klacht

De Regionale Klachtencommissie Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Drenthe (de klachtencommissie) behandelt de klacht die hierna: klager op 22 november 2022 heeft ingediend. De klacht is erop gericht dat hij op 14 november 2022 in een kamerprogramma is geplaatst. Hij heeft tevens verzocht om vergoeding van de geleden schade. In dezelfde brief van 22 november 2022 heeft klager zich ook beklagd over het niet nakomen van behandelafspraken. Op 30 november 2022 heeft hij laten weten dat hij deze klacht intrekt.

Op 1 december 2022 heeft de patiëntenvertrouwenspersoon (pvp), een toelichting op de klacht gegeven.

De verweerders hebben op 2 december 2022 een verweerschrift ingediend. Partijen hebben afschriften van elkaars stukken ontvangen.

Op 6 december 2022 heeft de klachtencommissie een hoorzitting gehouden. Tijdens deze hoorzitting waren aanwezig:

- klager en zijn pvp;
- verweerder 1 en 2.

De klachtencommissie die de klacht op de zitting heeft behandeld bestond uit:

- de heer mr. H. Dontje, voorzitter;
- de heer M. Tervoort, psychiater n.p.;
- mevrouw A. Wolsink, zelfstandig lid.

Voor de verslaglegging was aanwezig de heer mr. E. Krol, waarnemend secretaris.

De voorzitter heeft voor de zitting met toestemming van klager het behandeldossier ingezien. Zijn bevindingen zijn met de andere leden van de klachtencommissie gedeeld.

Toelichting van klager

Gelijk na de overplaatsing is klager in kamerprogramma geplaatst. Elk uur kwam een medewerker langs om te vragen of hij broodje of koffie wilde. Dit werd regelmatig verzaakt. Na enkele weken mocht hij één keer per dag bij het eten zijn. Door het kamerprogramma kon hij geen sociale contacten opbouwen.

Voor de overplaatsing/het kamerprogramma had hij elke dag vrijheden van 9:00 uur tot 18:00; hij mocht toen ook buiten het terrein komen. Hij werd aangemoedigd om dagbesteding buiten te zoeken.

Hij houdt zich wel bezig met een studie. Zonder dat zou hij met de ziel onder de arm in zijn kamer zitten. Hij heeft nooit met de vuist op tafel geslagen dat hij het niet mee eens was met het kamerprogramma. Er heerst een angstcultuur. Hij moet zijn mond houden, anders wordt er op de knop gedrukt en zou hij worden overgebracht naar de isoleercel. Na de overplaatsing is er gedreigd met het geven van een injectie, als hij de medicatie niet zelf zou nemen. Als hij zich zou verzetten, dan zou het erger worden.

Hij is ontevreden over de wijze waarop zorg wordt geboden. Hij is in staat om nee te zeggen. Toch vindt hij dat eng. Als hij de medicatie afwijst, kan hij dit geïnjecteerd krijgen, zo staat in de zorgmachtiging. Hij weet na twee jaar verblijf nog steeds niet waar hij aan toe is.

Hij heeft één keer gesproken met een verpleegkundig specialist. Dat gesprek ging enkel over stoppen met roken. De heer psychiater gaf aan dat hij hem begreep. Hij zou verweerder 2 ook hebben aangesproken op haar leugens. Klager heeft niet met hem gesproken over het kamerprogramma; in principe houdt hij zich aan de regels. Met een andere psychiater is ook niet gesproken over het kamerprogramma. Zij heeft enkel aangegeven dat hij de medicatie moest nemen; anders zou het ingespoten worden.

Hij wordt clean overgeplaatst, maar dan begint het van vooraf aan. Hij heeft geen zicht op wanneer de crisisopname eindigt; hij heeft ook geen idee wanneer het kamerprogramma eindigt.

De pvp licht toe dat klager op 17 november 2022 aangaf dat hij het oneens was met het kamerprogramma. Klager zou ook geen brief hebben ontvangen. Daarop heeft de pvp in het dossier gekeken. Toen trof hij de brief van de verpleegkundig specialist aan. Op een later moment kon hij deze brief ook niet meer terugvinden.

Klager zat goed op zijn plek op de vorige verblijfslocatie van de zorgaanbieder. Hij wil graag serieus hulp; het stoort hem hoe met mensen wordt omgegaan. Hij sliep daar goed. Wat in het verweerschrift staat over het vernielen van spullen, klopt niet. Dat dit gezegd wordt, vindt hij naar. Zijn behandelaren zijn amper bereikbaar of komen te laat op afspraken. Verweerder 1 komt afspraken slecht na. Hij mag nu elke dag een uur naar buiten. Hij houdt zich aan de afspraken. Vandaag kreeg hij voor het eerst het Stappenplan crisisopname te zien.

Hij heeft richting zijn PB'ers en later ook de pvp laten merken dat hij ontevreden is over de behandeling en dat hij het oneens is met zijn kamerprogramma. Verweerder 1 is bijna nooit aanwezig en nooit beschikbaar voor een gesprek met hem. Zijn bezwaren had verweerder 1 van zijn PB'ers kunnen horen.

De pvp heeft geen contact gehad met behandelaren over hoe het zou zitten met de brief en over dat klager het oneens was met het kamerprogramma. Klager meende dat het stadium van gesprek voorbij was en wilde een klacht indienen.

Klager geeft aan dat hij continu op zijn tellen moet passen. Het vertrouwen in verweerders is vanaf dag 1 beschaamd.

Toelichting van verweerders

Verweerder 1 stelt dat de klacht gaat over het kamerprogramma (per 14 november 2022). Daarop heeft zij zich in haar verweer gericht.

Als sprake is vrijwillige medewerking, dan is geen 8:9-brief nodig. Zij was zeer verbaasd over de klacht en dat klager zich toch verzette. Zij vindt het bijzonder dat de tweede psychiater een 8:9-brief heeft voorbereid; dat had niet gehoeven, omdat geen sprake was van verzet. Haar noch het team is enig verzet gebleken. Zij heeft met klager besproken dat hij een paar dagen in een bepaalde stap moest blijven vanwege zijn onrust; dat vond hij een goed idee.

Tegen de tijd dat hij de klacht had ingediend, was het kamerprogramma zo goed als wel afgelopen. De klacht is eerst naar verweerder 2 gegaan. Verweerder 1 zag de klacht pas later. Op 24 november 2022 wordt gerapporteerd dat hij mag deelnemen aan groepsmomenten. Zij verklaart dat klager gewoon op de afdeling mag komen en dat het kamerprogramma is beëindigd. Zij weet niet wat voor vrijheden buiten de kliniek hij heeft. (Klager geeft aan dat hij na elk moment verplicht een uur naar zijn kamer moest gaan. Bovendien mag hij niet naar buiten.)

Er is een rustprogramma geadviseerd, namelijk twee rustmomenten na de lunch en het avondeten. Dit is vrijwillig. Richting klager is aangegeven dat het kamerprogramma eindigde en het rustprogramma aanving. Stap 3 is geen kamerprogramma. Het wordt sterk geadviseerd, maar het is op basis van vrijwilligheid.

De opname zou twee weken zijn; vanwege de verhouding met verweerder 2 waarin veel onrust was, is vorige week dinsdag met klager gesproken. Dat gesprek liep niet zo dat de behandeling in goede samenwerking zou kunnen plaatsvinden. Klager reageerde heftig. Om weer in de rust te komen, is het verblijf verlengd. Nu is de bedoeling om een nieuw herstelgesprek te plannen.

Verweerder 1 is verrast dat het vertrouwen nu weg is; vorige week had klager nog vertrouwen in haar. Zij heeft toen moeten bemiddelen tussen klager en verweerder 2. Dit is voor het eerst dat het vertrouwen in haar wordt opgezegd. Daar zal zij mee aan de slag moeten.

Verweerder 2 hoopt dat het lukt om samen te werken richting overplaatsing naar de andere verblijfslocatie van de zorginstelling. Het toestandbeeld is absoluut verbeterd; klager is weer rustig geworden.

Ontvankelijkheid en bevoegdheid

Klager is op grond van een zorgmachtiging, die loopt van 7 oktober 2022 tot 7 oktober 2023, opgenomen bij de zorginstelling. De zorgmachtiging voorziet in de mogelijkheid om de bewegingsvrijheid in te perken, waaronder ook een kamerprogramma moet worden verstaan, als vorm van verplichte zorg (zie artikel 3:2, tweede lid, onder b van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)). De klacht gaat over de vraag of sprake is van verplichte zorg en of, zo ja, of voldaan is aan artikel 8:9 van de Wvggz. De klachtencommissie kan deze klacht beoordelen op basis van artikel 10:3 van de Wvggz en het Klachtenreglement klachten Wvggz van de Regionale Klachtencommissie.

Beoordeling van de klacht

Algemeen

Verplichte zorg betreft zorg die ondanks verzet kan worden verleend op grond van een zorgmachtiging (artikel 3:1 van de Wvggz). Als de verplichte zorgvorm is opgenomen in de zorgmachtiging en de zorgverantwoordelijke aanleiding ziet om deze toe te passen, dan dient hij/zij

een beslissing tot het verlenen van verplichte te nemen op grond van artikel 8:9 van de Wvggz. Elke vorm van verplichte zorg moet worden aangezegd aan de patiënt op het moment dat hiertoe noodzaak bestaat (artikel 3:4 Wvggz). Verder kan de verplichte zorg alleen worden verleend als onderbouwd is dat het te verwachten nadeel zonder verplichte zorg voortkomt uit de psychische stoornis, verplichte zorg het uiterste redmiddel is en voldaan wordt aan beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid (artikel 3:3 Wvggz).

Toepassen van het kamerprogramma

Voor de toepassing van het kamerprogramma is geen schriftelijke 8:9-beslissing. De klachtencommissie constateert dat partijen van mening verschillen over de vraag of in dit geval een dergelijke beslissing moest worden genomen.

Voor de vraag of een artikel 8:9-beslissing noodzakelijk was, is bepalend of klager zich verzette tegen deze zorg of hiermee instemde. In het eerste geval is sprake van verplichte zorg, waarvoor een 8:9-beslissing noodzakelijk is. In het tweede geval is sprake van vrijwillige zorg die zonder artikel 8:9-beslissing kan worden toegepast.

In de wet is niet omschreven hoe beoordeeld kan/moet worden of een patiënt zich verzet tegen bepaalde vormen van zorg;. In de recente evaluatie van de Wvggz wordt ingegaan hoe verzet kan worden vastgesteld:

Uit de jurisprudentie (met name tot stand gekomen onder de Wet Bopz) volgt dat als verzet kan worden beschouwd iedere duidelijke en duurzame uiting van de betrokkene – verbaal of non-verbaal (weglopen, afwenden, nee-knikken, niet naar afspraken komen) – dat deze geen zorg wil. Uit de rechtspraak onder de Wvggz volgt dat verzet ook kan volgen uit ‘een ambivalente houding’ of ‘ambivalent gedrag’.¹

In de artikelsgewijze toelichting op de Wvggz wordt ook ingegaan op het verzetscriterium:²

Verplichte zorg is de zorg waartegen iemand met een psychische stoornis zich verzet. [...] De Wvggz sluit aan bij de invulling van verzet, zoals deze in de praktijk handen en voeten heeft gekregen. Dit komt erop neer dat er enige eisen van consistentie en persistentie aan verzet kunnen worden gesteld («reëel» verzet).

Klager zit in het kamerprogramma sinds 14 november 2022. Verweerder heeft ter zitting en in het verweerschrift aangegeven dat (aanvankelijk) sprake was van instemming van klager met het kamerprogramma en dat om die reden geen 8:9-beslissing is genomen. De klachtencommissie kan dit volgen; klager was het weliswaar oneens met het kamerprogramma, maar heeft dit niet duidelijk geuit richting zijn behandelverantwoordelijke. Uit het dossier en uit de verklaringen ter zitting is gebleken dat klager geen reëel verzet heeft vertoond. Er was daarom geen sprake van verplichte zorg en er hoefde geen 8:9-beslissing te komen. Daarom vindt de klachtencommissie de klacht in zoverre **ongegrond**.

De klachtencommissie overweegt echter dat met het indienen van de klacht sprake was van een duidelijke uiting van verzet. Verweerder had hierin aanleiding moeten zien om alsnog een artikel 8:9-beslissing te nemen om het kamerprogramma te kunnen voortzetten.

¹ J. Legemaate, e.a. (2021). *Evaluatie Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en Wet zorg en dwang Deel 1 – Implementatie en uitvoerbaarheid*, Den Haag: ZonMw, p. 47.

² Integrale artikelsgewijze toelichting Wet verplichte ggz, p. 6.

Verweerder heeft ter zitting toegelicht dat rond de klachtdatum het kamerprogramma inmiddels was beëindigd en daarom geen noodzaak bestond om een artikel 8:9-beslissing te nemen. Zij gaf aan dat klager sinds 24 november 2022 in stap 3 ‘rustprogramma’ zit en dat deze stap geen kamerprogramma inhoudt, omdat het rustprogramma geadviseerd wordt en niet verplicht wordt gesteld. Klager hoefde niet op zijn kamer te blijven.

De klachtencommissie kan uit het dossier niet afleiden wanneer het kamerprogramma was beëindigd, of het stappenplan is uitgereikt en wat de beëindiging inhield (met name ook ten aanzien van vrijheden buiten de kliniek). Zij oordeelt dat de dossiervoering te wensen overlaat.³ Uit de klacht d.d. 22 november, de toelichting van de pvp en tijdens de zitting bleek dat voor klager veel onduidelijkheden bestonden. In zijn klacht op 22 november 2022 geeft hij immers aan dat hij niet weet waarom hij in een kamerprogramma zit en hoe lang dit gaat duren.

De klachtencommissie betreurt het dat pas meer duidelijkheid voor klager over het beëindigen van het kamerprogramma kwam tijdens de zitting. Zij oordeelt dat de communicatie richting klager tekort is geschoten, waardoor klager meende dat het kamerprogramma nog van kracht was, terwijl deze volgens verweerder 1 was beëindigd.

Zij overweegt daarnaast dat de formulering in het stappenplan ‘je hebt twee rustmomenten, namelijk na de lunch en na het avondeten’ niet overkomen als een advies, maar als een verplichting en daarmee op te vatten zijn als een (beperkt) kamerprogramma. Klager gaf aan dat hij het stappenplan niet had ontvangen; hij heeft deze rustmomenten gezien als verplichting. De klachtencommissie kan dit laatste volgen.

De klachtencommissie meent dat in de periode tussen klachtdatum en de zitting verweerder 1 tekort is geschoten in de communicatie over het beëindigen van het kamerprogramma, waardoor klager in de (terechte) veronderstelling was dat het kamerprogramma nog van kracht was.

Vanaf 22 november 2022 – de klachtdatum – had voor verweerder 1 duidelijk moeten zijn dat klager zich verzette tegen het kamerprogramma. Zij had alsnog een artikel 8:9-beslissing moeten nemen. De klachtencommissie deelt niet de opvatting van verweerder 1 dat dit niet nodig was, omdat het kamerprogramma inmiddels was beëindigd. Hierom is de klacht in zoverre **gegrond**.

Bewegingsvrijheid buiten de kliniek

In de notitie van de pvp wordt aangegeven dat:

[Klager] mag de afdeling in geen geval verlaten. Dit laatste valt hem zwaar. Op de vorige verblijfslocatie van de zorgaanbieder had hij de vrijheid om dagelijks de afdeling te verlaten, bijvoorbeeld om geld te pinnen en/of boodschappen te doen. Het is klager niet duidelijk waarom hij wordt beperkt in zijn vrijheid om zijn kamer en de afdeling te verlaten, hoe lang deze beperkingen van kracht blijven en wat hij zelf kan doen om aan deze maatregelen een einde te maken.

Het verweerschrift en de toelichting tijdens de zitting brachten geen verduidelijking over de vrijheden buiten de kliniek. Verweerder 1 kon geen antwoord geven op de vraag of het beëindigen van het kamerprogramma inhield dat klager ook vrij was om zich buiten de kliniek te begeven.

³ Voor de klachtencommissie is ook verwarrend dat het dossier (concept-)artikel 8:9-brieven bevat die niet zijn uitgereikt en dat – dit speelt breder bij de zorginstelling – vaak niet wordt aangetekend wanneer en door wie een brief wordt uitgereikt.

Uit de bovenstaande notitie en de toelichting ter zitting komt duidelijk naar voren dat klager graag de afdeling wil verlaten/naar buiten de kliniek wil. De klachtencommissie heeft in het dossier geen beslissing aangetroffen, waarmee de bewegingsvrijheid buiten de kliniek wordt ingeperkt. Zij gaat daarmee ervanuit dat klager vrij is om zich buiten de kliniek te begeven. Als de zorgverantwoordelijke dit toch niet wenst toe te staan, dient alsnog een artikel 8:9-beslissing tot beperking van de bewegingsvrijheid buiten de kliniek worden genomen.

Beslissing

De klachtencommissie verklaart de klacht tegen het kamerprogramma in de periode 14 november 2022 tot 22 november 2022 **ongegrond** en voor de periode na 22 november **gegrond**. Het kamerprogramma als vorm van verplichte zorg is in ieder geval op de zittingsdatum beëindigd.

Zij stelt daarnaast vast dat klager niet op grond van een maatregel is beperkt in zijn vrijheid om zich buiten de kliniek te begeven, vanaf het moment dat het kamerprogramma is opgeheven.

Verzoek om schadevergoeding

De klachtencommissie beslist afzonderlijk op het verzoek om schadevergoeding, aangezien de klacht deels gegrond is verklaard.

Op 8 december 2022 heeft klager dit verzoek nader onderbouwd. De klachtencommissie zal, voordat zij een beslissing neemt over het toekennen van schadevergoeding, de zorgaanbieder in de gelegenheid stellen om schriftelijk te reageren op het schadevergoedingsverzoek.

Beroepsmogelijkheid

Klager, zijn vertegenwoordiger en de zorgaanbieder kunnen een verzoekschrift indienen bij de Rechtbank Noord-Nederland voor een beslissing over de klacht. Dit kan binnen zes weken na de dag waarop de beslissing is meegedeeld (artikel 10:7 Wvvgz).

De beslissing is genomen op 6 december 2022 door de heer mr. H. Dontje, voorzitter, de heer M. Tervoort en mevrouw A. Wolsink, leden, in aanwezigheid van de waarnemend secretaris van de klachtencommissie, de heer mr. E. Krol. De beslissing is op 7 december 2022 telefonisch aan klager, medegedeeld. Op 7 december 2022 is een verkorte beslissing verstuurd aan klager, zijn pvp'er en verweerders.

Namens de voorzitter van de klachtencommissie, de heer mr. H. Dontje,

.....
W. Krol
Secretaris klachtencommissie

Deze definitieve beslissing is op 19 december 2022 verstuurd aan klager, pvp, verweerders, de directie, de geneesheer-directeur en de inspectie.